

8 มิถุนายน 2565

นายจรินทร์ ลักษณวิศิษฏ์

รองนายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีว่าการกระทรวงพาณิชย์

กระทรวงพาณิชย์

ถนน นนทบุรี อำเภอเมือง

จังหวัดนนทบุรี 11000

โทรศัพท์ 02-507-7717

โทรสาร 02-547-5287

สำเนาถึง

นายเฉลิมชัย ศรีอ่อน

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์

กระทรวงเกษตรและสหกรณ์

3 ถนนราชดำเนินกลาง

แขวงบ้านพานถม เขตพระนคร

กรุงเทพมหานคร 10200

อีเมล: chalermchai@moac.ac.th

นางพิมพ์ชนก พิตต์ฟีลด์

เอกอัครราชทูต

ผู้แทนถาวรไทยประจำองค์การการค้าโลกและองค์การทรัพย์สินทางปัญญาโลก

อีเมล: gsa@thaiwto.com

จดหมายเปิดผนึกจากภาคประชาสังคมไทยที่มีความห่วงใยว่าด้วยประเด็นการเกษตรในการประชุมระดับรัฐมนตรีองค์การการค้าโลกครั้งที่ 12

เรียน รัฐมนตรีจรินทร์ ลักษณวิศิษฏ์ รองนายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีว่าการกระทรวงพาณิชย์

จดหมายฉบับนี้เขียนขึ้นก่อนการประชุมระดับรัฐมนตรีองค์การการค้าโลกครั้งที่ 12 (WTO MC12) ณ นครเจนีวา ระหว่างวันที่ 12 -15 มิถุนายน พ.ศ. 2565 เพื่อแจ้งในประเด็นสำคัญด้านเกษตรกรรมและความมั่นคงทางอาหารที่จะเป็นประเด็นเจรจาในเวทีนี้

พวกเขามีความกังวลอย่างยิ่งในประเด็นการเสนอทางออกถาวรสำหรับการสำรองสินค้าเกษตรของรัฐ (public stockholding: PSH) เพื่อความมั่นคงทางอาหาร และเสนอให้รัฐบาลพิจารณาข้อเรียกร้องของเราเมื่อมีการเจรจาประเด็นนี้ในการประชุมองค์การการค้าโลก

ประเทศกำลังพัฒนาหลายประเทศใช้โครงการ PSH เพื่อสนับสนุนรายได้เกษตรกรและดำรงการผลิตทางการเกษตร รวมทั้งกระจายอาหารให้กับประชาชนที่ยากจนและไม่สามารถเข้าถึงอาหารได้ ซึ่งวิกฤตโควิดและวิกฤตการณ์อาหารในปัจจุบันได้แสดงให้เห็นถึงความสำคัญของโครงการดังกล่าวในฐานะเครื่องมือเชิงนโยบายสำหรับประเทศกำลังพัฒนาและประเทศพัฒนาน้อยที่สุด (LDCs) ในการแก้ปัญหาความหิวโหยของประชาชน โดยราคาตลาดที่ได้รับการสนับสนุนหรือราคาที่รัฐบาลบริหารในขณะซื้อสินค้าในโครงการ PSH สามารถให้ความมั่นใจได้ว่าจะครอบคลุมราคาตอบแทนรวมถึงต้นทุนของเกษตรกร เนื่องจากราคาอาหาร ปุ๋ย และเชื้อเพลิงในปัจจุบันเพิ่มขึ้น ทำให้เกษตรกรทั่วทั้งซีกโลกทางใต้กำลังเผชิญกับค่าใช้จ่ายด้านต้นทุนการผลิตซึ่งเป็นสิ่งขัดขวางการทำงานของเกษตรกรและทำให้เกษตรกรยิ่งต้องการเงินอุดหนุนมากยิ่งขึ้น

อย่างไรก็ตาม ข้อตกลงว่าด้วยการเกษตร (AoA) ขององค์การการค้าโลกกำหนดให้การอุดหนุนดังกล่าวต้องไม่เกินขีดจำกัดขั้นต่ำ (de minimis) 10% ของมูลค่าการผลิตต่อผลิตภัณฑ์ ข้อสำคัญคือการคำนวณการสนับสนุนราคา AoA อ้างอิงฐานราคาในค.ศ. 1986-88 ซึ่งต่ำกว่าราคาทั่วโลกในปัจจุบันมาก ทั้งยังขึ้นอยู่กับการผลิตทั้งหมดที่ "เป็นไปตามเกณฑ์" ที่จะได้รับเงินอุดหนุนนี้ แทนที่จะใช้ปริมาณจัดซื้อซึ่งจะได้รับเงินอุดหนุนจริง วิธีการนี้ทำให้เงินอุดหนุนเพื่อและมีแนวโน้มที่จะละเมิดข้อจำกัด 'de minimis'

ในการประชุมระดับรัฐมนตรีขององค์การการค้าโลกรอบบาที พ.ศ. 2556 กลุ่มประเทศ G33 อันเป็นประเทศกำลังพัฒนาได้มีมติรับข้อตกลงสันติภาพชั่วคราว (Interim Peace Clause: PC) เพื่อให้รัฐสามารถให้เงินอุดหนุนดังกล่าวได้โดยไม่ถูกฟ้องร้องว่าละเมิดขีดจำกัดขั้นต่ำ อย่างไรก็ตาม ข้อตกลงฯ มีเงื่อนไขที่เป็นอุปสรรคซึ่งทำให้การใช้งานจริงเกิดได้ยากมาก หนึ่งในเงื่อนไขเหล่านี้ซึ่งมีความสำคัญอย่างยิ่งโดยเฉพาะสำหรับเกษตรกรรายย่อยในประเทศไทย คือ การบังคับใช้ข้อตกลงนี้ทำได้เฉพาะโครงการที่ดำเนินการใน พ.ศ. 2556 เท่านั้น ซึ่งหมายความว่าประเทศไทยไม่สามารถใช้ PC ปัจจุบันได้ เว้นแต่จะมีการขยายขอบเขตให้ครอบคลุมโครงการใหม่ๆ

การตัดสินใจจากการประชุมรอบบาทีได้กำหนดให้มีการแก้ปัญหานี้อย่างถาวรภายใน พ.ศ. 2560 แม้จะมีข้อเสนอหลายข้อที่ยื่นโดยกลุ่ม G33 และกลุ่มประเทศแอฟริกาแต่ก็ยังไม่เป็นผล ความต้องการของประเทศต่าง ๆ ข้างต้น คือ การตอบรับข้อเสนอที่ค้างคามานานภายในการประชุม MC12 อย่างไรก็ตาม ประเทศที่พัฒนาแล้วและผู้นำที่มีอิทธิพลของกลุ่ม Cairns (ซึ่งประเทศไทยเป็นสมาชิก) ได้คัดค้านกระบวนการนี้อย่างต่อเนื่อง

เมื่อเร็ว ๆ นี้ สมาชิกองค์การการค้าโลกเกือบ 80 ประเทศ ประกอบด้วยกลุ่มแอฟริกัน ประเทศจากทวีปแอฟริกา กลุ่มประเทศแปซิฟิกและแคริบเบียน (ACP) และกลุ่มประเทศ G-33 ได้ยื่นข้อเสนอร่วมกันเกี่ยวกับการแก้ปัญหาถาวร (JOB/AG/229) ข้อเสนอแนะนี้เสนอให้ปรับปรุงการตัดสินใจจากการประชุมรอบบาทหลายประการ อันได้แก่ การขยายความครอบคลุมให้ครบทุกโครงการทั้งเก่าและใหม่ ตลอดจนการปรับราคาอ้างอิงให้สอดคล้องกับสถานะตลาดในปัจจุบัน ข้อเสนอแนะนี้ยังให้ความคุ้มครองต่อการใช้เครื่องมือดังกล่าวในทางที่ผิด แต่ฝ่ายประเทศที่พัฒนาแล้วกลับปฏิเสธที่จะพิจารณาเรื่องนี้ ทั้งที่ยืนยันที่จะให้การพิจารณาประเด็นนี้เลื่อนออกไปใน MC 13 ซึ่งจะจัดขึ้นพ.ศ. 2567 หรือในอนาคต

พวกเรารู้สึกตระหนักที่ได้ทราบว่าประเทศไทยได้ทำหน้าที่เป็นกระบอกเสียงให้ประเทศที่ร่ำรวยและผู้เลื่อมใญ่ของกลุ่ม Cairns เช่น ออสเตรเลีย บราซิล นิวซีแลนด์ คอสตาริกา ฯลฯ จากรายงานข่าวที่ระบุว่า ประเทศไทยได้ตั้งคำถามต่อเชิงอรรถในเอกสารล่าสุดที่ผู้อำนวยการองค์การการค้าโลกกำหนดไว้ว่า มีความเป็นไปได้ที่อาจมีการตกลงการแก้ปัญหาอย่างถาวรภายในการประชุม MC12 ซึ่งถือเป็นการแสดงออกอย่างเปิดเผยว่าประเทศไทยไม่สนับสนุนให้มีการผลักดันข้อเสนอเพื่อการแก้ปัญหาอย่างถาวรนี้

พวกเราเห็นว่าประเทศไทยควรมีผลประโยชน์ที่สอดคล้องกับผลประโยชน์ของประเทศกำลังพัฒนาอื่นๆ และประเทศพัฒนาน้อยที่สุด เพื่อแสวงหาทางออกถาวรใน MC12 โดยคำนึงว่าการตกลงแก้ปัญหาอย่างถาวรอาจเป็นเครื่องมือเชิงนโยบายที่สำคัญสำหรับรัฐบาลในการสนับสนุนเกษตรกรรายย่อยและประชาชนที่ยากไร้โดยเฉพาะคนจนเมืองและคนจนที่อยู่อาศัยอยู่ในสลัม แม้ว่าประเทศไทยจะเป็นผู้ส่งออกอาหาร แต่ก็ยังมีภาคการเกษตรที่เปราะบางและมีเกษตรกรรายย่อยนับล้านที่ต้องการการสนับสนุนจากรัฐบาล วิกฤตซ้ำซ้อนที่เกิดขึ้นในปัจจุบันจะทวีความรุนแรงมากขึ้น ซึ่งทำให้เราจำเป็นต้องรับมือกับโรคระบาดและภัยพิบัติด้านสิ่งแวดล้อมเพิ่มขึ้นอีกด้วย โครงการ PSH คือเครื่องมือนโยบายการพัฒนาที่สำคัญสำหรับประเทศกำลังพัฒนาและประเทศพัฒนาน้อยที่สุด ประเทศไทยควรแสดงความเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกันกับ 80 ประเทศที่ผลักดันและสนับสนุนข้อเสนออย่างเต็มที่ แทนการคัดค้านดังกล่าว

นอกจากการสนับสนุนการตกลงแก้ปัญหาอย่างถาวรเรื่องการสำรองสินค้าเกษตรของรัฐเพื่อความมั่นคงทางอาหารแล้ว ประเทศไทยควรให้การสนับสนุนกลไกการคุ้มครองพิเศษ (Special Safeguard Mechanism: SSM) ซึ่งจะช่วยให้รัฐบาลสามารถขึ้นภาษีนำเข้าได้หากมีการนำเข้าเพิ่มขึ้นโดยฉับพลัน นโยบายขององค์การการค้าโลกซึ่งผลักดันและคงการอุดหนุนในประเทศร่ำรวยอย่างต่อเนื่องรวมถึงการเร่งเปิดเสรีการเกษตร ได้กระตุ้นให้เกิดการนำเข้าสินค้าเกษตรในประเทศกำลังพัฒนาเพิ่มขึ้น ส่งผลให้เกิดความผันผวน ความไม่แน่นอน และการแข่งขันที่ไม่เป็นธรรมสำหรับเกษตรกรรายย่อยในประเทศนั้น ๆ

พวกเราขอเรียกร้องให้รัฐบาลแสดงความเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกับเกษตรกรรายย่อยและประชาชนซึ่งกำลังเผชิญความไม่มั่นคงทางอาหาร รวมทั้งยืนหยัดร่วมกับประเทศกำลังพัฒนาและประเทศพัฒนาน้อยที่สุดประเทศอื่น ๆ เพื่อสนับสนุนซึ่งกันและกันในช่วงเวลาแห่งความยากลำบากเพื่อให้ประเทศซีกโลกใต้สามารถก้าวไปข้างหน้าได้ นอกจากนี้ ประเทศไทย

ไม่ควรโอนอ่อนตามประเทศที่มีอำนาจและบรรษัทธุรกิจเกษตร เนื่องจากผลประโยชน์ของประชาชนผู้เป็นเกษตรกรรายย่อยและผู้มีรายได้น้อยนั้นไม่ทับซ้อนกับผลประโยชน์ของผู้ที่ร่ำรวยและมีอำนาจ ประเทศร่ำรวยได้ใช้เงินอุดหนุนจำนวนมากเป็นสิทธิพิเศษในมาตรการสนับสนุนโดยรวม (Aggregate Measurement of Support: AMS) และการทบทวนมาตรการการอุดหนุนที่ไม่บิดเบือนการค้าหรือบิดเบือนน้อยที่สุด (Green Box) เพื่อปล้นชิงรายได้ของเกษตรกรประเทศกำลังพัฒนาและส่วนแบ่งที่เป็นธรรมในตลาดโลก หากไม่แก้ไขกฎเกณฑ์เหล่านี้ องค์การการค้าโลกจะสร้างหายนะแก่เกษตรกรรายย่อย ซึ่งถือเป็นหายนะต่อทั้งประเทศไทยและวิกฤตการณ์ทางอาหารโลก

ลงชื่อ

1. เครือข่ายเกษตรกรรวมทางเลือก
2. สมัชชาคนจน
3. มูลนิธิชีววิถี (BioThai)
4. มูลนิธิศูนย์ข้อมูลชุมชน
5. กลุ่มนักกฎหมายอาสาเพื่อสิทธิมนุษยชนภาคใต้ (Law Long Beach)
6. เครือข่ายปฏิรูปที่ดินอีสาน
7. แลนเด้อ – Landers
8. ศูนย์กฎหมายสิทธิมนุษยชนเพื่อสังคม
9. สหพันธ์เกษตรกรภาคเหนือ
10. คณะกรรมการประสานงานองค์กรพัฒนาเอกชนภาคอีสาน (กป.อพช. อีสาน)
11. คณะกรรมการประสานงานองค์กรพัฒนาเอกชน (กป.อพช.)
12. มูลนิธิศึกษภาพชุมชน (PEF)
13. ขบวนการประชาชนเพื่อประชาธิปไตย (PDM)
14. ขบวนการประชาชนเพื่อสังคมที่เป็นธรรม (PDMT)
15. สมาคมคนรุ่นใหม่กับนวัตกรรมทางสังคม (SYSI)
16. สหพันธ์เกษตรกรภาคใต้